

MILIEUGESCHIEDENIS LAGE LANDEN

Nr. 8, maart 2011

© IGBA-VU /JEG– Adriaan de Kraker & Henny van der Windt

ESEH nieuws

De zesde ESEH conferentie te Turku 28 juni-2 juli 2011

Het voorlopige programma van *Encounters of Sea and Land*, de zesde conferentie van de European Society for Environmental History kan worden geraadpleegd op:

http://eseh2011.utu.fi/?page_id=3

http://eseh2011.utu.fi/?page_id=64

De registratie voor het lage tarief dient voor 5 mei 2011 te geschieden.

Wordt lid van de ESEH

As most of you know, ESEH members have free access to the current volume of the journal *Environment and History*. This access is based on a calendar year, which means that at present ESEH members have access to all the issues of *E&H* that will be published in 2011, including the February 2011 edition that is available now for reading online.

For those members who would like to obtain full access to all the back and current issues of *Environment and History*, the White Horse Press, offers all ESEH members a discounted subscription rate, in terms of which ESEH members qualify for the student subscription rate. Please see <http://www.whpress.co.uk/Turpin.html> for details on subscribing to *E&H*.

Het lidmaatschap van de European Society for Environmental History houdt verschillende voordelen in

- U stem telt mee in Europa.
- U kunt invloed uitoefenen op de samenstelling van het bestuur van de ESEH. In Turku wordt onder meer een nieuwe voorzitter gekozen.
- U kunt ook kandidaten stellen of zelf kandidateren.
- U hebt vrije toegang tot de publicaties on-line.
- U kunt tegen gereduceerd tarief deelnemen aan de conferenties van de ESEH.

Opgeven kan via Adriaan de Kraker als vertegenwoordiger van de Benelux van de ESEH (zie onderaan deze Nieuwsbrief) of via de website van de ESEH. <http://eseh.org/membership/>
Het lidmaatschap kost per jaar 20 Euro, voor studenten slechts 10.

Afscheid van Jelle Vervloet: symposium *Omgang met het verleden*

Per 8 maart a.s. vertrekt Jelle Vervloet als hoogleraar aan Wageningen Universiteit wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Achter deze mededeling gaat een leven schuil in dienst van de historische geografie in Wageningen, als historisch geograaf bij de roemruchte Stichting voor Bodemkunde, later DLO-Staringcentrum en Alterra, en als buitengewoon en later bijzonder hoogleraar in de Historische Geografie aan Wageningen Universiteit. Geheel in de traditie van de grote C.H. Edelman propageerde hij de combinatie van klassiek wetenschappelijk onderzoek met de toepassing daarvan. Hij stond daarbij aan de wieg van een benaderingswijze die omschreven mag worden als de Wageningse School. In een woelige wereld groeide dit kleine vakgebied in Wageningen tegen de verdrukking in en bepaalde de onderzoeksgroep daar onder leiding van Jelle Vervloet vele jaren mede het historisch-geografisch discours in Nederland. Vanaf 1988 werd hij in staat gesteld deze insteek aan studenten over te brengen. Een taak waarvan hij zich met zijn immer zonnig humeur uitstekend heeft gekweten.

Historisch-geografisch onderzoek is bij uitstek interdisciplinair. In Wageningen gebruiken we voor het verklaren van het cultuurlandschap zowel fysisch-geografische als puur historische disciplines. Deze benadering ligt ten grondslag aan een meer toegepaste vorm van historische geografie, waarmee wij de laatste veertig jaar mede vorm hebben gegeven aan een cultuurhistorische component binnen de ruimtelijke ordening. De keerzijde van deze medaille is echter dat het klassieke historischgeografische onderzoek in al zijn facetten thans naar de achtergrond dreigt te geraken. In een symposium op 14 april 2011 in de aula van Wageningen Universiteit gaan zeven inleiders vanuit hun specifieke achtergrond in op de hier geschetste problematiek en op wenselijke toekomstige ontwikkelingen in het vakgebied. Afsluitend houdt Jelle Vervloet zijn afscheidsrede.

U wordt van harte uitgenodigd dit symposium bij te wonen. Het wordt op prijs wordt gesteld als U ons uiterlijk 1 april van Uw komst per mail of per post op de hoogte wilt stellen.

Programma vrijdag 14 april 2011

- 10.30 - 11.00 **Ontvangst en koffie**
- 11.00 - 11.30 **Lezing 1: prof.dr.ir. Theo Spek**, historisch geograaf, Rijksuniversiteit Groningen
- 11.30 - 12.00 **Lezing 2: drs. Epko Bult**, Middeleeuws archeoloog, Universiteit Leiden
- 12.00 - 12.30 **Lezing 3: prof.dr. Erik Thoen**, Sociaal-economisch historicus, Universiteit Gent
- 12.30 - 13.00 **Lunch**
- 13.00 - 13.30 **Lezing 4: dr. Chris de Bont**, Historisch geograaf, Alterra Wageningen Universiteit
- 13.30 - 14.00 **Lezing 5: ir. Joep Dirkx**, Planbureau voor de Leefomgeving, Wageningen
- 14.00 - 14.30 **Koffie**
- 14.30 - 15.00 **Lezing 6: dr. Simon van den Bergh**, Gelders Genootschap, Arnhem
- 15.00 - 15.30 **Lezing 7: prof.dr. Hans Renes**, Historisch geograaf, Vrije Universiteit, Universiteit Utrecht
- 15.30 - 16.00 **Pauze**
- 16.00 - 17.00 **Afscheidsrede prof.dr.s. Jelle Vervloet**, Historisch Geograaf, Wageningen Universiteit
- 17.00 - 18.00 **Borrel**

Dagvoorzitter: drs. Dré van Marrewijk, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort

Praktische zaken

Aanmeldingen gaarne uiterlijk 1 april naar mevr. Mieke Hannink-Peeters, waarbij gevraagd wordt aan te geven met hoeveel personen het symposium zal worden bezocht en of er wel of niet van de lunch gebruik zal worden gemaakt.

E-mail: Mieke.Hannink-Peeters@wur.nl

Adres: Wageningen UR, Departement Omgevingswetenschappen
t.a.v. mevr. Mieke Hannink-Peeters
Postbus 47
6700 AA Wageningen

Locatie
Aula, Wageningen University
Generaal Foulkesweg 1
Wageningen

Dierentuinen en hun geschiedenis: inspiratie of obstakel? Studiedag van de Vereniging voor Landbouwgeschiedenis (VLG)

De meeste grote stedelijke dierentuinen zijn ontstaan in de 19^e eeuw. Het waren vaak verenigingen die voor hun redelijk gegoede leden, dieren tentoon stelden in een parkachtige aangename setting, de kennis van dieren – en ook van vreemde volkeren - verbreidden via musea en bibliotheken, een podium creëerden voor muziek- en andere kunstuitvoeringen, en natuurlijk ook aan de leden een speciale ontmoetingsplek boden.

In de loop van de 20^e eeuw is een aantal van deze functies wat op de achtergrond geraakt en zijn nieuwe functies opgekomen. Zo is er meer aandacht ontstaan voor de creatie van een ‘natuurlijke omgeving’ voor de dieren, waarbij vaak op de achtergrond speelt dat de oorspronkelijke leefomgeving van veel dieren wordt bedreigd, zodat dierentuinen als een Ark van Noach moeten dienen. Anderzijds bleken er maatregelen nodig om publiek te blijven boeien nu er veel meer recreatiemogelijkheden beschikbaar kwamen, wat vaak leidde tot versterking van belevingselementen.

De studiedag zoomt in op de keuzes die met bovengenoemde ontwikkelingen samenhangen. Is het nog mogelijk zoveel mogelijk dieren te tonen, zoals in de 19^e eeuw werd gepretendeerd, of moet er een keuze gemaakt worden? En wat bepaalt dan die keuze: zeldzaamheid of aaibaarheid. Een stadspark is geen Afrikaanse savanne: in hoeverre moet de omgeving zich aan de dieren aanpassen en in hoeverre de dieren aan de omgeving? En als belangrijkste vraag: wat moet de rol van de historische ontwikkeling zijn in de toekomstplannen? De lange geschiedenis van veel dierentuinen heeft geleid tot de creatie van veel cultureel erfgoed: specifieke gebouwen en parkelementen, maar ook tot een historisch bepaalde cultuur in de omgang van mensen en dieren (en mensen onderling). Kortom hoe kan de relatie van nieuwe en oude functies er uit zien en welke keuzes zijn daarbij mogelijk?

Via een aantal lezingen zal op deze problematiek worden ingegaan. Als locatie is voor Artis gekozen omdat men daar heel duidelijk met deze problematiek bezig is en heldere keuzes heeft gemaakt die in de tuin zijn waar te nemen.

Door de directeur van Artis, Haig Balian, zal worden aangegeven hoe het masterplan van Artis er uit ziet en wat daar de consequenties van zijn. Duidelijk zal worden dat in Artis is gekozen voor een belangrijke rol van het 19^e eeuwse erfgoed, waarbij het adagium *Natura Artis Magistra* (de natuur is de leermeester van de kunst) weer letterlijk wordt genomen.

Vervolgens zal door Erik de Jong, die de Artis leerstoel bekleedt, worden aangegeven wat dit precies betekent voor Artis als een totaalcomplex van architectuur, kunst, parkaanleg en levende have. En hij zal ons dat ook deels ter plaatse laten zien, met name via een bezoek aan het nog niet opgestelde Grote Museum.

Dan komt Pim Kooij, emeritus hoogleraar agrarische geschiedenis in Wageningen, met een verhaal over Blijdorp. Die diergaarde werd in 1940 als een totaalkunstwerk neergezet door architect Sybold van Ravesteyn, dat echter niet volledig bestand bleek tegen latere functieveranderingen en keuzes.

Jan Hein Furnée, docent moderne geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, zal ingaan op de specifieke sociale structuur en de cultuur van de 19e eeuwse dierentuinbezoekers, met name in Den Haag en Amsterdam. Hoewel de Haagse dierentuin wetenschappelijk gezien een mislukking was,

vormde zij maatschappelijk gezien een bron van sociale en politieke emancipatie. Wat valt daarvan te leren?

De lezingen zullen worden afgesloten met een causerie van Willem Otterspeer, hoogleraar universiteitsgeschiedenis te Leiden, die dierentuinen over de hele wereld heeft bezocht en zal vertellen over zijn ervaringen met deze aardse paradijzen.

Programma

10.30-11.00 – Ontvangst met koffie en thee

11.00-11.05 – Opening door de voorzitter van de Vereniging voor Landbouwgeschiedenis prof. dr. Jos Lankveld.

11.05-11.35- Inleiding door Haig Balian: De *paradigm shift* in de rol en betekenis van dierentuinen, met aansluitend discussie.

11.45-12.15- Inleiding door Erik de Jong: Natura Artis Magistra: een kennistuin, met aansluitend discussie en kleine excursie.

13.00-14.00- Lunch in de Flamingoserre.

14.00-14.30- Huishoudelijke vergadering VLG.

14.30-15.00- Inleiding door Pim Kooij: Blijdorp en de erfenis van Van Ravesteyn, met aansluitend discussie.

15.10-15.40- Inleiding door Jan Hein Furnée: 'De Kippentuin'. De Haagse dierentuin tussen wetenschappelijke mislukking en maatschappelijk succes, 1863-1900, met aansluitend discussie.

15.50-16.10- Theepauze.

16.10-16.40- Inleiding door Willem Otterspeer: Aardse paradijzen, met aansluitend discussie.

16.50- Sluiting door de voorzitter van de VLG.

De lezingen worden gehouden in de collegezaal van Artis, Amsterdam. De studiedag is georganiseerd door Erik de Jong en Pim Kooij

Praktische Zaken

Voor deze studiedag van de VLG kunnen zich zowel leden als niet-leden opgeven. Opgave dient te geschieden via het inschrijvingsformulier op deze site (klik hier) of door een e-mail te sturen naar mevr. Aicha.elMakoui@wur.nl. Tegelijkertijd dient u de kosten voor deze studiedag over te maken naar rekeningnummer 1178669 tnv VLG, Wageningen. U kunt zicht vanaf nu opgeven. De opgave sluit 30 maart.

De kosten bedragen voor studenten: 20 euro; voor leden van de VLG 30 euro; voor introducés 40 euro. De kosten zijn inclusief toegang tot Artis en koffie/thee en lunch.

Nadat u zich hebt opgegeven en de betaling binnen is bij de VLG, krijgt u per e-mail (en als u dat niet heeft per gewone post) een voucher toegestuurd die u moet tonen bij de kassa van Artis. Op vertoon van deze voucher krijgt u toegang tot de studiedag en de dierentuin.

Hans Renes bijzonder hoogleraar Vrije Universiteit

Recentelijk is Dr. Hans Renes benoemd tot bijzonder hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hans is al sedert dertig jaar werkzaam als historisch geograaf met als specialiteiten het waarderen van het Nederlandse cultuurlandschap en de stedelijke ruimte in historisch perspectief. We feliciteren hem van harte met deze benoeming en zien uit zien zijn oratie.

Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis

roept op tot inzenden van bijdragen / call for papers

Het *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* is een halfjaarlijks verschijnend tijdschrift. Het besteedt in de ruimste zin aandacht aan de rijke geschiedenis van de omgang met het water in de Lage Landen. Traditioneel moest het land waarin gewoond en gewerkt werd tegen het water worden beschermd. Dit betekent dat zowel het buitenwater als het binnenwater gereguleerd moest worden. Het buitenwater werd gekeerd door aanleg van kaden, dijken, dammen en zelfs stormvloedkeringen. Het binnenwater werd beheerst door aanleg van waterlopen, duikers, sluizen en andere kunstwerken. Dit was eeuwenlang de kern van de waterstaat. Daarnaast hebben de zorg voor de wegen en sinds 1970 ook de waterzuivering de aandacht van de waterstaat gekregen. Ook de nieuwe uitdagingen in het kader van de klimaatsverandering, zoals de rivierverruiming, integraal water- en kustbeheer vragen om aandacht.

Het *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* nodigt u (medewerkers van waterschappen, Rijkswaterstaat en andere overheidsinstellingen, wetenschappers, heemkundigen, e.a.) uit tot het publiceren over:

- **Geschiedenis van kaden, dijken, dammen en andere waterkeringen**
- **Geschiedenis van rivieren, waterlopen, duikers, sluizen....**
- **Geschiedenis van wegeaanleg (lokaal, provinciaal, rijks)**
- **Geschiedenis van bestuursorganisaties en hun functioneren**
- **Waterstaatkundig beleid op diverse bestuurlijke niveaus**
- **Geschiedenis van vooraanstaande waterstaatkundigen**
- **Waterzuivering**
- **Huidige aanpak van rivier (verruiming, klimaatsverandering.....)**
- **Huidige kustbeheer (integraal, klimaatsverandering)**
- **Vergelijkende studies over genoemde aspecten Nederland-Vlaanderen**
- **Nederlandse-Vlaamse waterstaat in het buitenland**
- **Boekbesprekingen**
- **Mededelingen**

Verder besteedt het *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis* aandacht aan recente ontwikkelingen in korte berichten: **Peilingen**

Alle ingezonden artikelen (circa 5.000 woorden) worden eerst door de redactie gelezen en dan - waar nodig - aan referenten toegestuurd.

Alle andere ingezonden bijdragen, zoals recensies (600 woorden) worden alleen door de redactie gelezen.

Voor artikelen en recensies zijn 'richtlijnen voor auteurs' op te vragen.

Bijdragen op te sturen naar Dr. A.M.J. de Kraker (TWG)
Vrije Universiteit,
De Boelelaan 1085 (kamer O442)
1081 HV Amsterdam
email: adriaan.de.kraker@falw.vu.nl

Verloren bij De Slegte

Ja, u leest het goed: twee maanden lang, maart en april 2011, is het hele fonds van Uitgeverij Verloren te koop bij De Slegte aan de Oudegracht in Utrecht. Geen ramsj, want dat doen wij niet, maar gewoon nieuwe boeken, want die verkoopt De Slegte ook volop. Er wordt een speciale afdeling ingericht waar de ruim 1000 titels rustig ingekeken kunnen worden. Ze bieden een dwarsdoorsnee van ruim dertig

jaar onderzoek op het gebied van de geschiedenis en de historische letterkunde van de Nederlanden en koloniën. Bij aankoop van €50, aan Verlorenboeken krijgt u het rijk geïllustreerde boek *Leven in Utrecht 1850-1914. Groei naar een moderne stad* geschreven door P.D. t Hart (winkelwaarde €29,) cadeau. Alleen bij De Slegte! Voor meer informatie zie www.verloren.nl

Jaarboek voor Ecologische Geschiedenis

Na het verschijnen van het 'koloniale nummer' van het jaarboek voor Ecologische Geschiedenis in 2010, wordt er nu gewerkt aan twee speciale nummers, een over bosgeschiedenis en een over de rivieren. Naar verwachting zal een daarvan in de tweede helft van dit jaar verschijnen. Intussen roepen we op over zaken en ontwikkelingen op het vlak van de milieugeschiedenis bijdrage in te sturen naar ons jaarboek. Te sturen aan Piet.vanCruyningen@wur.nl

© Kopij Nieuwsbrief Milieugeschiedenis Lage Landen: Adriaan.de.Kraker@falw.vu.nl
De NMLL is ook te lezen of downloaden <http://www.falw.vu.nl/nl/onderzoek/geo-and-bioarchaeology/collaboration/newsletter/index.asp>